

Alina Rynio, *Wychowanie chrześcijańskie – między tradycją a współczesnością*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2007, ss. 1152.

Recenzowana książka jest efektem oraz uwieńczeniem podjętych wysiłków naukowych i organizacyjnych związanych z przygotowaniem międzynarodowej konferencji naukowej nt. *Wychowanie chrześcijańskie wobec wyzwań współczesności*, która odbyła się 15 X 2006 r. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. Podjęta problematyka na łamach książki dotyczy niezmiernie aktualnych i ważnych zagadnień dla procesu wychowania. Akcentuje szczególną rolę i jednocześnie wskazuje obszary zadań dla wychowania chrześcijańskiego w kontekście różnorodnych wyzwań współczesności zarówno przynoszących szanse edukacyjną, jak i wynikających z zagrożeń cywilizacyjnych.

Zawarta w książce problematyka czerpie z dorobku oraz inspiracji myśli filozoficznej i światopoglądowej, które stoją u podstaw związku, jaki istnieje pomiędzy pedagogiką a filozofią i teologią oraz naukami przyrodniczymi i humanistycznymi. Można więc mówić o wychowaniu, które umożliwia uwzględnienie różnorodnych obszarów życia człowieka, a tym samym o integralnym ujęciu procesu wychowania, które zachowuje i podkreśla potrzebę związku pomiędzy filozofią i teologią a pedagogiką.

Książka składa się z siedmiu części poprzedzonych wprowadzeniem, w którym znajduje się przedmowa Autorki oraz zamieszczone wypowiedzi i listy (JM ks. prof. dr hab. Stanisława Wilka – Rektora KUL; kard. Zenona Grocholewskiego – prefekta Kongregacji Edukacji Katolickiej w Watykanie; kard. Stanisława Dziwisza – Metropolity Krakowskiego; prof. Michała Seweryńskiego – Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego; bpa Kazimierza Nycza – Przewodniczącego Komisji Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski; ks. dr hab. Mariana Nowaka, prof. KUL – Przewodniczącego Zespołu Pedagogiki Chrześcijańskiej KNP PAN) oraz sprawozdań z grup dyskusyjnych, podsumowania i aneksu (tekst wygłoszonej homilii bpa Kazimierza Nycza, program konferencji i dokumentacja fotograficzna).

W pierwszej części tomu (*W poszukiwaniu teoretycznych podstaw wychowania chrześcijańskiego*) ukazano problematykę, która koncentruje się wokół teoretycznych

zagadnień i kontekstów dotyczących źródeł i istoty pedagogiki chrześcijańskiej. Zamieszczone teksty wskazują na wieloaspektowość i złożoność zagadnień, które współtworzą i dopełniają dynamikę procesu wychowania chrześcijańskiego, przy uwzględnieniu filozoficzno-teologicznych fundamentów wychowania (ks. J. Bagrowicz; ks. M. Rusiecki; S. Michałowski) oraz przemian kulturowych i cywilizacyjnych niosących ze sobą szanse i zagrożenia dla procesu wychowania chrześcijańskiego (Michele De Beni; Constantino Esposito; H. Gajdamowicz; B. Kiereś). Interesujący jest tekst ks. J. Tarnowskiego, w którym Autor wyjaśnia i zarazem przypomina koncepcję pedagogiki personalno-egzystencjalnej, w którą wpisują się kategorie procesu wychowania, takie jak: spotkanie, dialog, autentyczność i zaangażowanie. Ciekawe poznawczo jest ukazanie najpierw paradoksu pedagogiki chrześcijańskiej, a następnie odniesienie jej do życia współczesnego człowieka. Tom zamykają artykuły dotyczące wychowania chrześcijańskiego w ujęciu Stefana Kunowskiego i Wolfganga Brezinki (J. Karczewska, I. Szewczak).

Część druga (*Pedagogika chrześcijańska w relacji do innych nauk i dyscyplin*) ukazuje źródła i przedmiot pedagogiki chrześcijańskiej. Podejmuje refleksję nad jej specyfiką i związkami z innymi dyscyplinami naukowymi. Na uwagę zasługuje ukazanie aktualności i obszarów badawczych pedagogiki chrześcijańskiej, a tym samym wskazanie na jej wartość dla procesu wychowania współczesnego człowieka. Kolejne artykuły przedstawiają związki pedagogiki chrześcijańskiej z biografistyką (G. Karolewicz), teologią (M. Marczewski; A. Potocki), szczególnie zaś z filozofią, personalizmem chrześcijańskim i zagadnieniami etyki (m.in. W. Chudy; T. Guz; K. Kalka; J. Horowski, A. Okońska-Walkowicz, M. Grzegorzewska, P. Magier).

Trzecia część książki (*Istotne dziedziny i obszary wychowania chrześcijańskiego*) w omawianych treściach skupia się na ukazaniu współczesnych kontekstów i obszarów wychowania. Autorzy artykułów wskazują na ważność problematyki dotyczącej wychowawczych aspektów kształtowania własnej tożsamości (A. Lenzion), wychowania moralnego (M. Wolicki), wychowania do wolności, odpowiedzialności, przebaczenia oraz wychowania do dialogu (J. Kostkiewicz, A. Molesztak, A. Król, E. Sakowicz). Odrębny obszar problemowy dotyczy wychowania w rodzinie, szczególnie odkrywania na nowo wartości chrześcijańskiego wychowania prenatalnego (D. Kornas-Biela), doświadczenia miłości w relacji wychowawczej (D. Opozda) oraz miejsca kultury i tradycji w wychowaniu chrześcijańskim (T. Kukołowicz).

Problematyka części czwartej (*Współczesne konteksty wychowania chrześcijańskiego*) ukazuje niezmiernie aktualne i ważne tematy dotyczące szans edukacyjnych i zagrożeń cywilizacyjnych dla wychowania chrześcijańskiego. Poszczególne Autorzy temu akcentują znaczenie różnych sfer życia człowieka, które pozostają obszarami wyzwań dla chrześcijanina (ks. J. Mariański, ks. S. Szczyrba, T. Sakowicz). Treści artykułów poruszają również zagadnienia wychowania chrześcijańskiego zarówno

w kontekście różnorodnych uzależnień, jak i procesu resocjalizacji (ks. J. Śledziano-wski, ks. Z. Iwański). Odrębny i bardzo ważny blok zagadnień dotyczy aktualności katolickich systemów wychowania oraz roli wzorców i wzorów osobowych w wycho-waniu chrześcijańskim, m.in. M. Darowskiej (A. Hudycz); O. Jacka Woronieckiego (M. Tomczyk) i Anny Jenke (s. B. Lipian). Autorzy podejmują zarówno zagadnienia dotyczące atrakcyjności wychowania chrześcijańskiego (A. Rynio), jak też uprzedzeń religijnych i zagrożeń wynikających z działalności ruchów pseudoreligijnych (M. Więcz-kowska, A. Różańska).

Treści części piątej (*Wychowanie chrześcijańskie w domu, szkole i w Kościele*) koncentrują się na ukazaniu zadań oraz wskazaniu i odkryciu na nowo roli środowisk wychowawczych w procesie wychowania chrześcijańskiego zarówno rodzinnego (ks. S. Dziekoński, ks. A. Offmański), jak też parafialnego, szkolnego i medialnego (ks. R. Chałupniak). Autorzy artykułów podejmują kwestie wychowania chrześcijań-skiego jako wyzwania dla szkoły i katechezy (ks. M. Studenski, ks. J. Stala, B. Wol-ny) oraz szkoły katolickiej (ks. A. Maj) oraz uniwersytetu katolickiego (ks. A. Akim-jak, ks. V. Littva, A. Jaworska). Ponadto analizowane są aspekty historyczne, doty-czące duszpasterstwa młodzieży na Lubelszczyźnie w latach 1918-1939 (ks. E. Wa-lewander).

Część szósta publikacji (*Wychowanie chrześcijańskie poprzez pracę, teatr i media*) skupia się na ukazaniu wartości i sensu wychowania poprzez pracę, szczególnie zaś wartość pracy w ujęciu teologicznym i filozoficznym (ks. Cz. Kustra, G. Grzybek). Odrębny blok tematów poświęcony jest ukazaniu roli mediów, ujmowanych jako śro-dowisko wychowawcze, szczególnie zaś roli teatru i radia w wychowaniu chrześcijań-skim (B. Styk, ks. K. Łuszczek, D. Bis, ks. J. Miąso). Prezentowane są również tematy związane z zagadnieniami dotyczącymi osób niepełnosprawnych (E. Domagała-Zyśk) oraz analizy badawcze, ukazujące hierarchię wartości i realizmu życiowego studentów pedagogiki (A. Olszak). Kolejny, interesujący poznawczo artykuł odnosi się do kwestii mistrzostwa pedagogicznego jako wyzwania dla pedagogiki chrześ-cijańskiej (T. Olearczyk).

Problematyka części siódmej ogniskuje się wokół „*Wychowania poprzez uczest-nictwo w kościelnych ruchach religijnych i stowarzyszeniach*”. Cykl artykułów doty-czących sensu wychowania w kościelnych ruchach religijnych otwiera referat T. Ożo-ga. Kolejni Autorzy artykułów ukazują i charakteryzują specyfikę ruchów i stowarzy-szeń katolickich, m.in. Ruchu Comunione e Liberazione (ks. A. Skreczko, U. Piętka, ks. L. Waga); Ruchu Focolari (A. Abignente, D. Kornas-Biela, M. Kozubek), Ruchu Światło-Życie (D. Franków), Drogi Neokatechumenatu (ks. Z. Czerwiński). Pozostałe artykuły przedstawiają problematykę dotyczącą przekazu tradycji religijnej, ujmowa-nej jako jeden z etapów wychowania religijnego (M. Strzelec), zaangażowania wo-luntarystycznego młodzieży (K. Braun), istoty wychowania harcerskiego (A. Petko-

wicz) oraz funkcjonowania Akademii Młodzieżowej jako przykładu systemu integralnego wychowania (W. Czakon).

Recenzowany tom kończą artykuły poświęcone analizie działalności sekt (P. T. Nowakowski) i recepcji nowych treści religijnych w świadomości polskiego społeczeństwa (A. Białowąs). Cała publikacja wpisuje się w nurt badań nad wychowaniem chrześcijańskim, ze szczególnym ukierunkowaniem na konieczność interdyscyplinarnego ujmowania problematyki. Pomimo wielości Autorów styl publikacji jest jasny, a przekazywane treści są zrozumiałe dla czytelnika. Na uwagę zasługuje umieszczona w poszczególnych artykułach bogata bibliografia z zakresu pedagogiki katolickiej, analizowanej w odniesieniu do różnych dyscyplin naukowych. Bez wątpienia publikacja zainteresuje zarówno teoretyków i praktyków wychowania (nie tylko chrześcijańskiego), jak i studentów kierunków pedagogicznych, filozoficznych i teologicznych.

Niewątpliwie aktualność, różnorodność i bogactwo podjętych zagadnień w recenzowanej publikacji, jak też wskazanie potrzeby kontynuowania i rozwijania kolejnych obszarów badań i opracowań naukowych, świadczą o merytorycznej i naukowej wartości książki, w której można odnaleźć złożoność problemów procesu wychowania wyjaśnianych w duchu tradycji chrześcijańskiej. O wartości naukowej i randze recenzowanej pracy świadczy to, że jest ona syntezą i analizą tego, co przeszłe, w znaczeniu fundamentalnym. Na tej podstawie analizuje się również to, co jest obecnie, oraz uwzględnia się to, w jakim kierunku powinno zmierzać wychowanie chrześcijańskie, z założeniem dynamiki przemian społeczno-kulturowych, ekonomiczno-politycznych i cywilizacyjnych. Specyfiką i zarazem wartością recenzowanej publikacji, jest fakt, że wśród jej Autorów są pracownicy naukowcy z różnych ośrodków naukowych w Polsce i za granicą, jak też osoby, którym bliskie jest wychowanie chrześcijańskie.

Dorota Bis

Katedra Pedagogiki Chrześcijańskiej KUL

Cynthia J. Kellet Bidoli, Elana Ochse (red.), *English in International Deaf Communication*, Bern: Peter Lang 2008, ss. 444.

Zmiany polityczne i społeczne ostatnich lat, a zwłaszcza umiędzynarodowienie edukacji i powszechne migracje sprawiły, że język angielski w coraz większym stopniu staje się współcześnie podstawowym narzędziem porozumiewania się zarówno na poziomie naukowych dyskursów, jak i codziennej ludzkiej komunikacji. Prawdło-